

היבטים לשוניים בפרשת כי-תשא סט

דקדוקי מילים בפרשת כי-תשא ובהפטרה, ובקריאת התורה בשבת במנחה ושני וחמישי בפרשת ויקהל. בעזרתו המסורה של אורי טאניס נר"ו. וברכת מזל טוב למלאות שנה להולדת בתו מעין, מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן-לבנון:

מילים שו"ו ההיפוך לעתיד הפכה אותן למלרע: וְלִקְחֶתָּ וְנָתַתָּ וּמְשַׁחֶתָּ וְקִדְשֶׁתָּ וְשַׁחֲקֶתָּ וְנָתַתָּה וּפְקַדְתִּי וְשַׁלַּחְתִּי וְגִרְשִׁיתִי וְחָנַתִּי וְרַחֲמֵתִי וְנִצַּבְתָּ וְשִׁפְתֵי וְהִסְרֵתִי וְסָלַחְתָּ וְאָכַלְתָּ וְהִרְחַבְתִּי וְלִקְחֶתִי וְקִבַּצְתִּי וְהִבֵּאתִי וְזָרַקְתִּי וְנָתַתִּי וְהוֹשַׁעְתִּי וְהִרְבִּיתִי

ל יב וְלֹא-יְהִיֶה בָהֶם נֶגֶף בַּפְּקֹד אַתֶּם: יש להחיש את קריאת התיבה נֶגֶף להסמיכה לקודמתה: וְלֹא-יְהִיֶה בָהֶם נֶגֶף - בַּפְּקֹד אַתֶּם

ל טו וְהִדַּל לֹא - לָתֵת אֶת-תְּרוּמָתָ: יש להקפיד על הפרדת התיבות

ל יח לְרַחֲצָה: הר"ש בקמץ קטן

ל כג מֶר-דְּרוֹר: המ"ם בקמץ קטן. וְקִנְיָן-בְּשֵׁם: המ"ם בקמץ קטן, הנר"ן בשוא נע עקב הדגש. יש לשים לב לחלוקת הטעמים מרכא-טפחא, אורך התיבות קצת מקשה על הקריאה ועם זאת, יש להפריד בין מ"ם למ"ם של התיבה הבאה מְחַצֵּיתוֹ

לא ב בֶּן-אוֹרֵי: במלרע

לא ג וְאִמְלֵא אֹתוֹ: להזהר מהפסוק המקביל בהמשך הספר לה לא: וְיִמְלֵא אֹתוֹ.

לא ד לַחֲשֹׁב מְחֻשְׁבֹּת: החי"ת הראשונה בשווא נח והשנייה בחטף

לא ה לְמִלֵּאת: יש לקרא כאילו כתוב 'לְמִלֵּאת'

לא יד מְחַלְלֵיהָ: הלמ"ד הראשונה בשווא נע¹, אין לחוש לאותם ספרים בהם סומן חטף פתח

לא טו יַעֲשֶׂה: העמדה קלה ביר"ד שלא יישמע יַעֲשֶׂה

לא יז שְׁבֹת: הבי"ת לא דגושה! פועל לשבות, גוף שלישי זכר בזמן עבר, בשונה משם יום השבת, בדגש חזק בבי"ת: שְׁבֹת

לא יח בְּאֶצְבָּע: מלרע

לב א מָה-הָיָה: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה.

לב ד וַיִּצַר: מלעיל

לב ח הַעֲלִיתָ: הלמ"ד בצירי בניגוד להמשך לג א: הַעֲלִיתָ הלמ"ד בחירק

לב י הִנֵּיחָה לִי: דגש חזק בנר"ן, מלשון להניח (לעזוב) ולא לנוח, ובלמ"ד דגש מדין אתי מרחיק. וַיִּחַר-אַפִּי: וא"ו החיבור בשווא נע, לא בפתח כי אז משנה משמעות. וְאֶעֱשֶׂה: העמדה באל"ף שהע"ן אחריה לא תבלע

לב יא לְמָה: ללא דגש במ"ם ובמלרע, עקב הסמיכות לאל"ף של שם ה' הבא אחריה.

לב יב לְמָה: במלעיל² ומ"ם דגושה. בְּהָרִים: העמדה בבי"ת להבליט את הסגול המורה על מיודע לעומת האפשרות השנייה: בְּהָרִים, שאז לא מיודע. וְלִכְלֹתָם: לפי תוכנת הכתר, הדרבן (הקדמא המשמשת כטעם משנה) מעל השורק³

לב יד וַיִּנְחָם: במלעיל

לב יח עֲנֹת - עֲנֹת - עֲנֹת: שתי הפעמים הראשונות העי"ן חטופה מלשון לענות, כלומר לקרוא בקול. בפעם השלישית העי"ן בפתח ודגש חזק בנר"ן, מלשון ענוי

¹ במקרה זה הגעיה שבחי"ת יש בה כדי להניע את השווא שבלמ"ד, עיין בפנים עדות שבכתר ארם צובא (וגם בלנינגרד) אין כאן חטף פתח.

² התלישא אינה מורה על מקום ההטעמה! והוספה תלישא נוספת על הלמ"ד "ליתר בטחון"

³ עפ"י תורה קדומה הדרבן מעל הכ"ף, כך הוא לפי כל התיגאן. אין זה משנה את ניגון המילה.

לב כב אֶל-יָחַר אָף: טעם ביר"ד
 לב כג וַיֹּאמְרוּ לִי: טעם נסוג אחר ליר"ד. מָה-הִיָּה לָּו: טעם נסוג אחר לה"א
 לב כד הִתְפַּרְקוּ הַטַּעַם ברי"ש מלעיל. צורת הפסק בטיפחא.
 לב לא אָנָּא: הטעם בנר"ן עם העמדה באל"ף.
 לב לג הָטָא-לִי: העמדה בחי"ת מפני הגעיה שם
 לג א הַעֲלִיתָ: הלמ"ד בחירק
 לג ג אָתָּה: אל"ף בפתח מלעיל.
 לג ד וְלֹא-שָׁתוּ: במלעיל! הקורא במלרע משבש את המשמעות ללשון שתייה
 לג ה אֶעֱלֶה אֶעֱשֶׂה-לָּךְ: העמדה באל"ף שהעי"ן אחריה לא תבלע
 לג ז וְקָרָא לָּו: טעם נסוג אחר לקר"ף
 לג ח-ט הָאֵלֶּה: טעם סו"פ באל"ף⁴.
 לג יא בֶן-נֹנִן נֵעַר: להפריד בין הנונ"ים של שלוש המילים
 לג יב הֶעֱלָ: הטעם בה"א מלעיל.
 לג יד וְהִנְחִיתִי: הו"ו בפתח ולא בשוא והה"א בחטף-פתח ולא בפתח, הטעם בחי"ת.
 לג טז הָלוֹא בְּלִכְתָּךְ עֲמַנּוּ: טעם טפחא בתיבה הָלוֹא
 לג יט וְקָרָאתִי בְשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ: הפסקה עיקרית אחרי תיבת ה', בגלל המשקל המוזיקאלי של הטעם תביר עלול להישמע כאילו כתוב וְקָרָאתִי בְשֵׁם - ה' לְפָנֶיךָ. על מנת למנוע זאת, יש להחיש את קריאת שם ה' ולהסמיכו לתיבה בְשֵׁם
 לד ב וְהִיָּה: הה"א הראשונה בשווא נח
 לד ה בְּעֵנָן: העמדה בב"ת להבליט את צורת המיודע. וַיִּקְרָא בְשֵׁם ה': טעם טפחא בתיבה בְשֵׁם והבי"ת רפה⁵
 לד ט וְלַחֲטָאתָנוּ: הטי"ת קמוצה לשון יחיד (לא בחולם)
 לד י כִּי-נֹרָא הוּא: תיבת נֹרָא במלרע, אין טעם נסוג אחר לנר"ן
 לד יא שְׁמֹר-לָּךְ: המ"ם בקמץ קטן
 לד יב הַשְּׁמֹר: במלעיל
 לד יג תִּתְצֹנִן תִּשְׁבְּרוּן תִּכְרֹתוֹן: כולם במלרע
 לד יד קָנָא: יש להדגיש את הנר"ן בדגש חזק שלא יישמע מלשון קניין: קָנָה.
 לד כא בְּחָרִישׁ וּבְקָצִיר: הבי"ת הראשונה בסגול ויש לקרא אותה בהעמדה קלה להדגשת הלשון המורה על מיודע, הבי"ת השנייה בפתח
 לד ל וַיִּירָאוּ: הי"ד בחיריק מלא והר"ש אחריה בשווא נע, לשון יראה ולא ראייה
 לד לד וּבָבֶא: הבי"ת בשווא נח על אף הקושי

מפטיר שבת פרה במדבר יט:

⁴ אין להטעים בשום פנים ואופן את הלמ"ד כפי שמוצע בתיקון 'איש מצליח' וגם לא את הה"א (הטעם בלמ"ד הוא זיוף, המטעים את הה"א משבש כי אין טעם בחטף, אבל עדיף שיבוש מזיוף!).
⁵ להבדיל מאברהם אבינו בבראשית יב ח: וַיִּקְרָא בְשֵׁם ה'. דהיינו, הקב"ה קרא בשם - ה' (מקיים את דברו: וְקָרָאתִי בְשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ לעיל לג יט)
⁶ אופייני לה"א הידיעה לפני עי"ן.
⁷ כי אז היה צריך להקדים את הקמץ לצליל הה"א. אפשר להוכיח כן ממקומות שיש דגש של "אתי מרחיק" שיכול לבוא רק אחרי הברה פתוחה, וזהו המקרה שלנו. אם לקמץ היה דין של תנועה גנובה, היה נכון לקוראו לפני הה"א וזאת, הה"א, הייתה סוגרת את ההברה.

ב וַיִּקְחוּ: וא"ו בשווא נע. אֲלֵיךְ פָּרְהָ: הפ"א רפויה.
ז וְכַבֵּס: הב"ת בסגול ולא בצירי, וכן בפסוק י. וְאַחַר יָבֵא אֶל-הַמַּחֲנֶה: טעם טפחא בתיבת וְאַחַר
יד בְּאֵהָל: הב"ת בשווא
טז בַּחֲלָל-חֶרֶב: געיה בב"ת הראשונה
יח הָיוּ-שָׁם: געיה בה"א. בַּעֲצָם: הבית פתוחה⁶. בַּחֲלָל: העמדה קלה בב"ת לציין מיודע

הפטרות שבת פרה יחזקאל לו טז:

יז וּבַעֲלִילוֹתָם: העמדות קלות בב"ת ובלמ"ד הראשונה, יש לקרא 'וב-עלי-לותם'
כ שִׁפְטֵתָיִם: הטי"ת בשווא נח
כא בְּאֵמֶר: העמדה קלה בב"ת
כג בַּהֲקֵדְשֵׁי: הק"ף בקמץ גדול ובדל"ת שווא נע. לְעֵינֵיהֶם: כן צ"ל. עדיין אפשר למצוא חומשים משובשים שכתוב בהם
לעֵינֵיכֶם.
כה וּמִכָּל-גְּלוּלֵיכֶם: מרכא, כהטעמה משנית, תחת הלמ"ד הראשונה
כו וְרוּחַ חֲדָשָׁה: יש להקפיד על הפרדת התיבות (בין ח"ת לח"ת)
כח וְהֵייתֶם: טעם נסוג אחור ליר"ד
לא וּמַעֲלֵלֵיכֶם: על אף הקושי, הלמ"ד הראשונה בשווא נח. וּנְקֻטָּתָם: געיה בקר"ף
לג הַחֲרָבוֹת: ה"א בסגול והח"ת בחטף קמץ.
לד הַנִּשְׁמָה: המ"ם בדגש חזק, מלשון שממה וכן הדבר בהמשך הפרק
לה וְהַנְּשֻׁמוֹת: בתוכנת הכתר הנו"ן בחטף פתח, יש לקרוא שווא נע ובכל מקרה, הנו"ן רפויה
לז אֲדָרָשׁ: האל"ף בחירק

ראשון של ויקהל:

ב תַּעֲשֶׂה: העמדה קלה בת"ו תדגיש את הצירי שלא יישמע כמו פתח
יש לשים לב לשינויים קלים בהשוואה לפסוקים מקבילים בפרשת תרומה (כמו תוספת וי"ו החיבור).
ה יְבִיאֶהָ: קריאת הה"א בקמץ, אין כאן "קמץ גנובה"⁷.
ז מֵאֲדָמִים: האל"ף בקמץ קטן
ברשימת כלי המשכן יש לשים לב להפרדת בין תיבות המסתיימות ומתחילות בוא"ו, כגון אֶת-עַמְדָּיו וְאֶת-אֲדָנָיו.
התיבה 'את' תנוקד בצירי אם היא באה בטעם מפסיק או משרת, ובסגול רק במילים מוקפות. כלומר כש'את' מוקפת למילה
שאחריה.
כ וַיִּצְאֵוּ: הטעמה משנית של מרכא ביר"ד